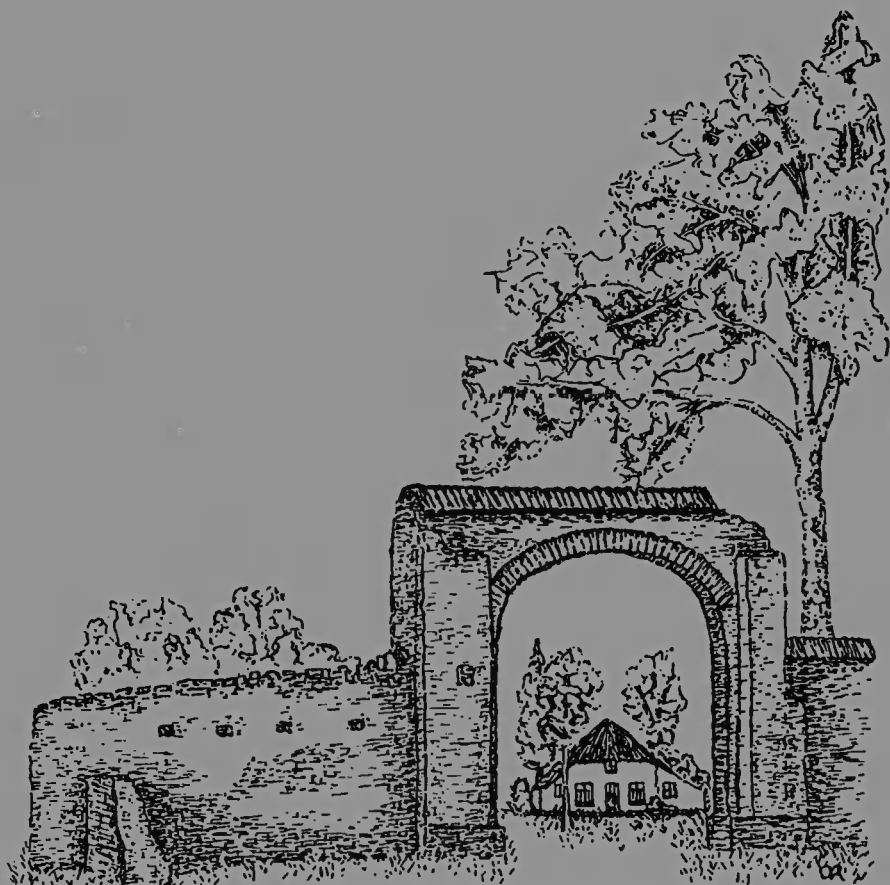

2002

jg 16-2

d'n Myerlese Koerier

AEz.: 5731 LT135

16^e Jaargang nr. 2 november 2002

Uitgave van de leden van de Heemkundekring Myerle

Redactie:

Frans Damen

Riet Glaudemans-Verbruggen

Marieke van de Konijnenberg

Guusje Sanders

Rinie Weijts

Redactie-adres:

Mevrouw A. Berkers-Romonesco

Burgemeester van Lokvenstraat 135

5731 LT MIERLO

Telefoonnr. 0492-664118

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
VAN DE VOORZITTER	3
BEGRAVINGEN IN DE KATHOLIEKE/- GEREFORMEERDE KERK TE MIERLO.....	4
VAN BROUWERIJ "CAMBRINUS" TOT	21
"SPORTSTUDIO - KINDERDAGVERBLIJF EN LIJSTENMAKERIJ"	21
EXCURSIE WEVERIJMUSEUM.....	40
FIETSTOCHT VAN 22 SEPTEMBER 2002.....	46
EXCURSIE LEUVEN.....	51

VAN DE VOORZITTER

Het schrijven van een voorwoord in de Myerlese koerier begint vaak met de vraag: waarover zal ik nu eens schrijven of wat zal ik nu eens als "belangrijk" aanmerken?

Deze keer hoef ik mijzelf die vraag niet te stellen omdat ik vol trots kan vertellen dat onze vereniging in het bezit is gekomen van een zeer omvangrijk en goed gedocumenteerde fotoverzameling. De heer Jan Huijbers, een rasechte Mierlonaar, fotoverzamelaar en jarenlang lid van onze vereniging, heeft zijn complete verzameling aan onze vereniging geschonken en toevertrouwd. Zijn collectie bevat in hoofdzaak personen, gebouwen en straatbeelden van Mierlo-Hout. Bovendien heeft hij ook veel beeldmateriaal overgedaan van verenigingen, dorpsfeesten, jubileumfeesten e.d. van Mierlo. Als vereniging zijn wij bijzonder blij dat wij deze collectie in ons bezit hebben gekregen en ik ben er van overtuigd dat wij na inventarisatie een belangrijke bron kunnen raadplegen. Ik bedank Jan van harte en beloof hem dat wij "zijn verzameling" zorgvuldig zullen beheren. Ook het groot aantal boeken e.d. zal in onze bibliotheek worden opgenomen.

Rinie.

BEGRAVINGEN IN DE KATHOLIEKE/GEREFORMEERDE KERK TE MIERLO

Inleiding

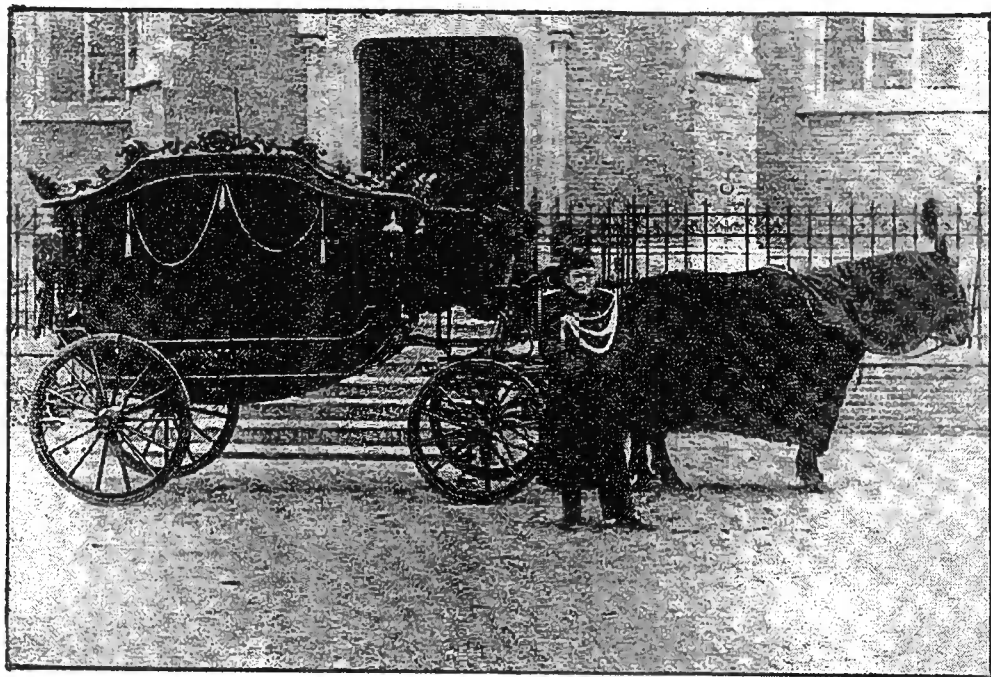
Het dorp Mierlo bestond uit vele losse gehuchten zoals Broek, Loeswijk, Bekelaar, Marktstraat, Het Hout, Luchen, Heijeind, Dorpsstraat enz. Samen vormden zij de Sint Lucia-parochie. Alle mensen die woonachtig waren in deze gehuchten gingen ter kerke in de Mierlose parochiekerk. Vanuit de uithoeken van de parochie naar de kerk toe was het ongeveer een uur lopen. Als de gelovigen aan hun zondagsplicht wilden voldoen en zoals gebruikelijk in de namiddag ook nog eens naar het lof of een andere gebedsdienst gingen, dan waren ze bijna de hele zondag met kerkbezoek bezig. Als het mogelijk was moesten de gelovigen ook op door de weekse dagen aan kerkbezoek doen. Het geloof stond centraal bij de inwoners en zij moesten het dagelijkse leven hiermede in overeenstemming zien te brengen. Met de geestelijke ondersteuning van de pastoor lukte dit wonderwel. De taak en opdracht van de pastoor was om al zijn parochianen te begeleiden naar het hiernamaals. Als er parochianen waren die de kerkelijke wetten overtraden, dan was de pastoor er om hen de weg te wijzen. Kortom, het geloof was erg belangrijk. De pastoor was de aangewezen persoon om hen daarbij te ondersteunen.

Geloofsbelijdenis

De rooms-katholieke kerk, gelegen aan de rand van het dorp Mierlo, was eeuwenlang het centrum van de katholieke Sint Lucia parochie. Van de gehele bevolking beleeft ongeveer 98 % het roomse geloof. Vooral in de Middeleeuwen leefden de mensen met maar een doel voor ogen: door een godsvruchtig geloof hoog in de hemel komen. Een bar en bijna onmenselijk aards leven was hieraan ondergeschikt. Het tijdelijke verblijf in het vagevuur kon zelfs met aflaten worden afgekocht. Elders kwam het voor dat men voor 100 en zelfs voor 1000 jaar aflaten had gekocht.

De begrafenis in en buiten de kerk

Met deze leefstijl was het ook begrijpelijk dat iedereen na het overlijden in de parochiekerk begraven wilde worden. De kerk had een leven lang centraal gestaan en in "Gods huis" begraven worden was een waardig sluitstuk van het tijdelijke en aardse bestaan. Eeuwenlang, tot ongeveer 1632, werden alle doden in de kerk begraven. Na deze tijd werden er ook steeds meer overledenen buiten de kerk begraven. De kerk werd alle dagen veelvuldig gebruikt voor erediensten en gebed. Het was niet altijd mogelijk om graven te delven als er geen kerkgangers aanwezig waren. Vele inwoners vonden het akelig om de open graven te zien. Het kwam vaak voor dat er begravingen waren vlak voor of na de Heilige Missen. Het kwam zelfs voor dat er, bij begravingen in een dubbel graf, een "misselijk makende" lucht de kerk binnendrong. Om deze overlast enigszins te beperken

Piet v.d. Vleuten
met de
lijkwagen uit
vroeger-jaren.

besloot men om de begraafkosten te verhogen. Dit had als direkt gevolg dat er geen arbeiders meer in maar buiten naast de kerk werden begraven. Alleen priesters, notabelen en rijken konden het nog permitteren om zich in de kerk te laten begraven. Na verloop van tijd deed zich opnieuw het probleem voor dat er te weinig plaats was en dat er weer snel overgraven werd, soms al na enkele jaren. Met als gevolg dat de kerkgangers weer begonnen te klagen over de penetrante geur in het kerkgebouw. Hierom werd er dikwijls gezegd dat men niet graag naar de kerk ging, want er werd weer een "rijke stinker" begraven. Alleen een klein aantal rijke inwoners van het dorp en de priesters konden zich een plechtige en waardige begrafenis in Gods huis veroorloven.

Door naasting was de katholieke kerk (ca. 1635) overgegaan in handen van de gereformeerden en sinds die tijd mochten er officieel alleen maar protestantse erediensten worden gehouden. De begravingen van zowel de katholieke als gereformeerde overledenen bleef men op de van oudsher vertrouwde kerkhof buiten rond de kerk doen. Alleen priesters en rijke notabelen werden in het koor van de in gereformeerde handen zijnde kerk begraven.

De omschreven problemen waren in 1711 in de Mierlose gemeenschap zo erg dat de drossart en schepenen uitvoerig het probleem bespraken. In overleg met de Hoog Edele Vrouwe van Mierlo werd er op 8 april van dat jaar besloten om de begraafkosten te verhogen. Voortaan moest men voor een groot lijk 3 gulden betalen.

Voor een klein lijk werd een prijs vastgesteld van 1 gulden en 10 stuivers. Deze betalingen moesten gebeuren bij de regerende kerkmeesters. Het was de taak van de koster om de graven te maken en later ook weer dichtten. Dit mocht hij alleen doen als hij zeker wist dat er betaling had plaats gevonden. Alleen dan zou hij zelf ook het verdiende geld ontvangen. De kerkmeesters hadden ook de taak en verantwoording om er op toe te zien dat de graven goed werden dichtgemaakt.

Precies 30 jaren later - in 1741 - waren de problemen nog niet uit de tijd. Op 12 april van dat jaar besloten de officier en schepenen van Mierlo dat er voortaan op zondagen of andere gereformeerde feestdagen geen "dode lichamen" meer in de kerk begraven mochten worden. Niemand, wie hij ook was, mocht ook maar "enig tumult, geraas, getier of herrie maken". Ook mocht men op zondag niet meer met de klokken luiden.

In plaatsen zoals Bakel en Drunen was het voorgekomen dat de katholieke begrafenis op zondag "met haer geluyd over de doden een confusie maakte". Door verwarring en vermenging van klokkengeluid met de verbale en vocale eredienst was het de gereformeerde predikant niet mogelijk om zijn eigen werk naar behoren te doen. Vaak duurde het luiden der klokken net zolang als dat de predikant nodig had om zijn zondagse eredienst voor te bereiden en uit te voeren. Dat dit gebeurde was niet geheel toevallig, dikwijls werd dit door de gereformeerde jeugd "moedwillig gepland" om hiermede de dominee extra te treiteren.

Op iedere overtreding stond een boete van 6 Carolus gulden. Volgens de wetten van het land kwam 1/3 part de officier toe. De armen van Mierlo ontvingen 1/3 deel en het resterende ging naar de aanbrengrer.

Overluiden

Bij overlijden was het gebruikelijk dat iemand van de nabestaanden of naaste bureu hiervan melding maakte. Volgens oud gebruik werden er voor de overledene de klokken geluid. Voor mannelijke overledenen luidde de grote klok, voor volwassen vrouwen luidde men de minder zware klok en voor kinderen het kinderklokje. Zo kon iedere parochiaan, waar dan ook in de parochie, terstond horen dat er een man, vrouw of kind was overleden. Er waren ook dorpen en steden waar men voor het "overluiden der doden" per uur moest betalen. Hoe langer men luidde hoe meer men moest betalen.

Bij het overlijden van de weledele heer G.C.A. Scherpenseel in 1744 werd de overledene ook in Mierlo met klokkengelui geëerd. Uit de Mierlose burgemeesters-rekening uit die tijd weten we dat klokkenluider Leendert Eckendonck voor 16-0-0 gld. zes weken lang 3 maal daags de klok moest luiden.

In vergadering van 21 april 1798 besloten de schepenen unaniem dat er bij overlijden als volgt gehandeld moest worden:

Elke burger of ingezetene die een "dood lijk" in huis had en daar naar "gewoonte" over wilde luiden moest bij de

schoolmeester Hendrik Gruijthuisen de sleutel van de kerktorendeur ophalen. Hiervoor hoefde niemand te betalen. Het moest echter wel een "bekwaam" persoon zijn die de sleutel kwam halen. Hij moest ook een nauwkeurige opgave doen van de overleden persoon. De schoolmeester moest alle gegevens behoorlijk in zijn register kunnen optekenen. Hij, die de sleutel niet op dezelfde dag terugbracht of de naam van de overledene niet correct opgaf, werd beboet met 1 gulden en 10 stuivers. Dit moest direct betaald worden en kwam ten goede aan de officier van Mierlo.

Mierlose kerkhof/begraafplaats

Alle begravingen in kerken werd in 1795 verboden. Een uitzondering was er voor particulieren die een graf in eigendom hadden. In 1813 werd het weer tijdelijk toegestaan, maar met ingang van 1 januari 1829 kwam er een definitief einde aan deze interne begravingen.

Ook in Mierlo werden er binnen de kerk geen begravingen meer gedaan. Zowel arm als rijk werden voortaan buiten in de tuin van de kerk, of anders gezegd in den hof van de kerk, begraven. Dit waren de eerste kerkhoven. Al spoedig werd de kerkhof te klein en moest er worden uitgezien naar een nieuwe begraafplaats. Zo werd er met ingang van 1904/1906 het huidige kerkhof aan de Heer van Grevenbroeckweg in gebruik genomen. Vanaf de ingebruikname was het opgesplitst in twee gedeelten die van elkaar afgescheiden waren met een beukenhaag. Het voorste gedeelte was de katholieke begraafplaats en het gedeelte "achter de heg" en de

Calvarieberg was de begraafplaats voor "heidenen". Hieronder werd verstaan de mensen die geen geloof hadden en mensen die "zelfmoord" hadden gepleegd. Ook ketters, NSB-ers. en zwervers van wie men geen geloof kende rekende men hiertoe. Allen kregen een anonieme begrafenis "achter de heg". Het voorste gedeelte was plechtig ingewijd en mocht niet door een "heidense", (lees "duivelse"), begraving worden onteerd. Het achterste gedeelte, het "ongewijde", was hier goed genoeg voor.

Op het Mierlose parochiekerkhof werd ongeveer 1970 de haag weggehaald en werd ook het achterste gedeelte ingewijd, zodat de hele begraafplaats voor zowel katholieken als andersdenkenden beschikbaar kwam.

Sinds enkele jaren is er een columbarium gebouwd waarin ook de urnen van onze dierbare gecremeerde dorpsgenoten kunnen worden bijgezet.

Doodgeboren kinderen

In de ongewijde aarde werden ook de doodgeboren kinderen begraven. Omdat deze pasgeborenen nog niet de kans hadden gehad om door het sacrament van het doopsel toe te treden tot de katholieke kerk, werden deze als heidenen of als "duiveltjes" beschouwd. Vaak wisten de ouders niet waar hun kind in de grond was "gestopt".

Drunen

In Drunen predikte een priester dat dergelijke kinderen "deez gewijde aard niet waart" waren en beter als "krenge" weggeworpen konden worden. Zo had de koster aldaar korte tijd later "twee zodanige kinderen, zonder doop gestorven" op het kerkhof gevonden. Zij lagen daar enige tijd zonder kistje en naakt in het gras. Beide pasgeboren en doodgeboren baby's waren door de diepgelovige vaders over de kerkhofmuur geworpen. De katholieken hadden dus de preek wel erg serieus genomen. De koster had zelfs een kistje voor een van hen gemaakt. Van het andere kind had de koster de vader weten te achterhalen en deze op zijn verplichting gewezen. Omdat de priester hen zo "gepredikt" had, hadden beide vaders zo "gehandeld en waren verder niet gewillig om anders te handelen".

Oerle

De Oerlese pastoor Gerard Vekemans, geboren in 1916, heeft het begrip "ongewijde grond" altijd "idiot" gevonden. Bij hem op de Oerlese begraafplaats was ook een stukje ongewijde grond voor de ongedoopte kindjes. Vekemans zei: "Jezus heeft gezegd: laat de kinderen tot mij komen". En daar bedoelde hij niet alleen de gedoopte kinderen mee. In beschermende duister van de nacht begroef hij persoonlijk een doodgeboren baby. In de avond stond de vader voor hem met het doodgeboren kind in een schoenendoos en vertelde hem dat het kind dood was en er niemand was die het kind wilde begraven. Radeloos vroeg hij aan pastoor Vekemans wat hij moest

doen. Even later had de pastoor een schop en samen met de vader heeft hij in de nacht het kind op gewijde grond begraven. Na afloop van de nachtelijke begrafenis vertelde hij de vader dat hij het begrip "ongewijde grond" flauwekul vond. "Alle grond is voor mij heilig" had hij gezegd. En om de vader helemaal te overtuigen zei hij: "Ik kan wijwater maken dat zo straf is dat de duvel er van kapot gaat".

Begraafplaats Helmond/Mierlo-Hout

Ook op de Helmond/Mierlo-Houtse begraafplaats aan de Hortsedijk werden ongedoopte en doodgeboren kinderen op ongewijde aarde begraven. Zo begroef Pieter, de zoon van begrafenisondernemer Lammers, in de zestiger jaren de doodgeboren kinderen. Volgens hem ligt het in de verst gelegen hoek van de begraafplaats "barstensvol". De plaats die hij aanwees lag pal naast zijn woonhuis. Het gebeurde allemaal in het geheim, want niemand weet wat zich daar ooit afspeelde. Niemand mocht of moest dit weten. Uit de verre omgeving kwamen in barensnood verkerende vrouwen naar het Helmondse Lambertus ziekenhuis. Alle doodgeborenen werden daar begraven. Ongeveer 25 keer per jaar ging hij samen met zijn vader naar het ziekenhuis een baby-lijkje ophalen. De zusters in het ziekenhuis hadden de opdracht en afspraak om te zorgen dat het lijkje "weg was". De baby's zaten in een kistje van dun houten plankjes. "Ongeveer hetzelfde hout waar thans wijnkistjes van gemaakt worden". Per begrafenis ontving Lammers een rijksdaalder. De kindjes mochten niet in een ander graf begraven worden. Naar

schatting van Pieter Lammers werden er in de jaren zestig tussen de twee- en driehonderd kinderlijkjes in ongewijde aarde begraven.

Eindhoven

Ook in Eindhoven werden op deze manier ongedoopte kinderen begraven. Tussen de tweede wereldoorlog en 1968 werden alle doodgeboren baby's uit het Sint Jozef-ziekenhuis overgebracht naar de begraafplaats van de Broeders van Eikenburg aan de Aalsterweg te Eindhoven. Tussen 1968 en 1978 begroef men de kinderen op de Roostenhof. Nog later gebeurde dit op begraafplaats "De oude toren" ook in Eindhoven. De kinderen geboren na de oorlog tot begin jaren zeventig in het Binnenziekenhuis, werden begraven op het Catharinakerkhof.

Tientallen verdrietige echtparen hebben nooit geweten waar hun doodgeboren kind werd begraven. Sinds kort heeft de gemeente Eindhoven, op hun voorstel, besloten om voor die kinderen een monument op te richten. Dit zal waarschijnlijk nog in 2002 geplaatst worden op begraafplaats "De Roostenhof" eveneens in Eindhoven.

Mierlose kerkhof of begraafplaats?

Als er sprake is van een begraafplaats buiten de voormalige "tuin" of "hof" van de kerk moet men eigenlijk ook van een begraafplaats spreken en niet van een kerkhof. Een Mierloos voorbeeld hierbij is "de Engelse begraafplaats" en niet het "Engelse kerkhof". In

de naaste omgeving is nooit een “hof” of “tuin” van de kerk geweest en daarom is de naam historisch onjuist.

Mierloos eerste begraafplaats

Het is mogelijk dat een van de eerste begraafplaatsen zich onder de huidige kerk bevindt. Het zou een begraafplaats uit de Brons- of IJzertijd kunnen zijn. Als in die tijd Neerakkers een gehucht was, dan is dit zeer aannemelijk.

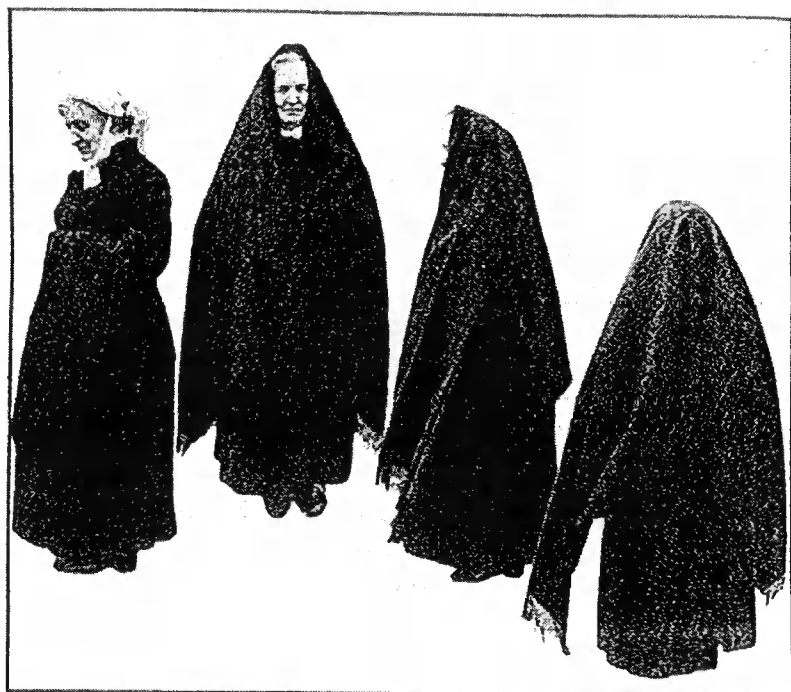
Voor deze stelling heb ik geen aanwijzingen uit het archief en zijn er ook geen archeologische vondsten gedaan. Uit opgravingen in de directe nabijheid van de kerk en een logische beredenering zou dit een optie kunnen zijn.

Mierlonaren beweren

Door oude Mierlonaren wordt beweerd dat er ook achter “Jan Wiet” aan het Bospad een begraafplaats is geweest. Deze locatie ligt ten zuiden van het terrein van dokter Verhelst. Ook hier zijn nooit sporen gevonden.

Door deze oude Mierlonaren werd telkens verhaald dat er een begraafplaats was voor zwervers, niet-christenen, bandieten en anderen waarvan herkomst en geloof niet bekend waren.

Bij mijn onderzoek en publicatie van de pestepidemie in Mierlo ben ik nergens exact tegengekomen dat de dode pestlijders in de kerk of op het kerkhof daarbuiten

*De falie werd voornamelijk bij
begrafenissen gedragen. Alleen
de vrouw of de gehuwde
dochters van de overledenen
droegen hem ook nog gedurende
drie tot zes weken na de
begrafenis, daarna werd hij
vervangen door een rouwmuts
die onder de poffer werd
gedragen. Wel werd soms nog
enige tijd de falie als teken van
rouw over de arm gedragen.*

*lykstatie van den
Hollandschen boerenstand,*

werden begraven. Hier van ben ik gemakshalve en redelijkerwijze uit gegaan.

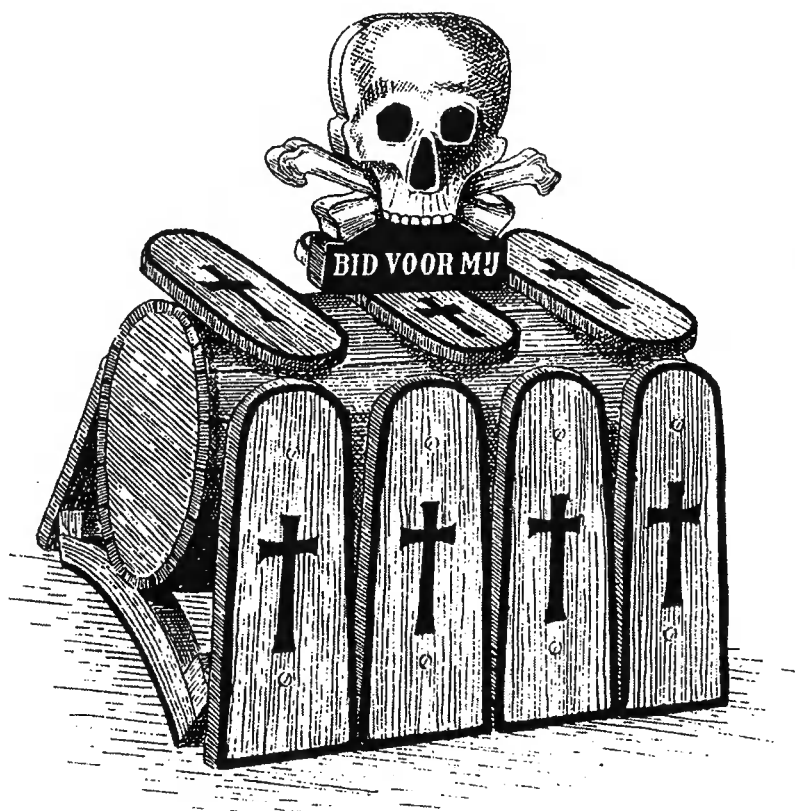
Zoals elders wel gebruikelijk was werden in verband met besmettingsgevaar de dode pestlijders op een "kerkhof" buiten de woongemeenschap begraven.

Mogelijk is de beweerde begraafplaats achter "Jan Wiet" een oud "pestkerkhof" Aanwijzingen hiervoor ontbreken mij volledig.

Oude begrafenisgebruiken

Bij overlijden werd vaak door de burenen het "busselke" voor het huis geplaatst. Het "busselke" was een aantal bosjes stro dat bij elkaar gebonden was. Hiervan bestonden vele varianten.

In de eerste helft van de 19de eeuw was het in Helmond en omgeving een goede gewoonte, om bij overlijden van de meest gegoede personen uit stad of dorp beschuitjes uit te delen aan allen die in de begrafenisstoet meeliepen. Ongeveer een half uur voordat de uitvaartmis werd gedaan, werd het lijk van de overledene in een gesloten doods-kist op schragen voor het sterfhuis geplaatst. Het geheel werd met een baarkleed bedekt. Alle mannelijke familieleden, burenen en kennissen gingen achter het lijk staan. Dienstbodes en buurmeisjes kwamen uit gevulde bennen (korven) de beschuitjes uitdelen. Vooral de jeugd probeerde zoveel mogelijk beschuitjes te pakken te krijgen, hierbij werden ze soms geholpen door volwassenen die achteraan in de groep stonden. Het

Bij overlijden werd voor de woning een zogenaamd „busselke” geplaatst. In Tilburg had het uiteindelijk deze vorm gekregen. (Tek. Frans Mandos in: Van heidorp tot industriestad).

uitdelen van deze beschuitjes was nog een overblijfsel van een oudchristelijk gebruik. Bij trouwen, begraven en andere plechtigheden werd vaak brood onder de armen verdeeld. Vooral bij de rijken was het een gewoonte om bovendien met een fles brandewijn en een glaasje langs de rouwstoet te gaan zodat ieder, uit hetzelfde glaasje, kon drinken. De gebruiken, later de misbruiken, van eten en drinken achter het lijk werden in Helmond door deken Spierings fel verafschuwd.

Rouwkleding

In 1866 (cholerajaar) werd het in Helmond, en waarschijnlijk de naaste omgeving waaronder Mierlo, verboden om gehuurde rouwkleding te dragen. Het was een goed gebruik om bij een overlijden zwarte rouwkleding te huren. De geplooidde, zwarte schoudermantels met grote omgeslagen kragen en bijbehorende rouwhoed kon men voor vijf cent huren bij Mie Bid in het Kampstraatje te Helmond.

Heel vroeger werden de lange begrafenismantels gehuurd bij het schuttersgilde. Deze kleding werd ook wel "huilmantel met begraafhoed" genoemd. Men huurde niet alleen de beoogde kleding maar men kreeg er hele kolonies beestjes bij. In de naden en zakken van de kleding huisden zoveel luizen dat het niet langer verantwoord was om de kleding te verhuren. Door het vele gebruik was er nauwelijks tijd om de kleding te reinigen. De gegoede begrafenisgangers gingen hun kleding huren bij kleermaker Luijben. Deze was wel iets

duurder, maar men hoefde dan niet bang te zijn dat men “ongedierte” huurde.

In het cholerajaar stierven er honderden mensen in Helmond. Om deze reden gaf dokter G. de Ruijter het advies om geen kleding van Mie Bid te huren om besmetting tegen te gaan.

Kerkelijk wetboek

Volgens het oude Kerkelijk wetboek tot 1983 konden ongedoopte baby's, zelfmoordenaars, overspelige, ketters, geëxcommuniceerden, vrijmetselaars en NSB-ers geen kerkelijke begrafenis krijgen. Zij mochten niet in gewijde aarde worden begraven. Dat wilde zeggen: aarde die niet door een katholieke priester was gezegend. In het nieuwe Kerkelijk wetboek staat dat ook ongedoopte kinderen van wie de ouders het voornemen hadden ze te laten dopen, een kerkelijke uitvaart kunnen krijgen.

Rinie Weijts

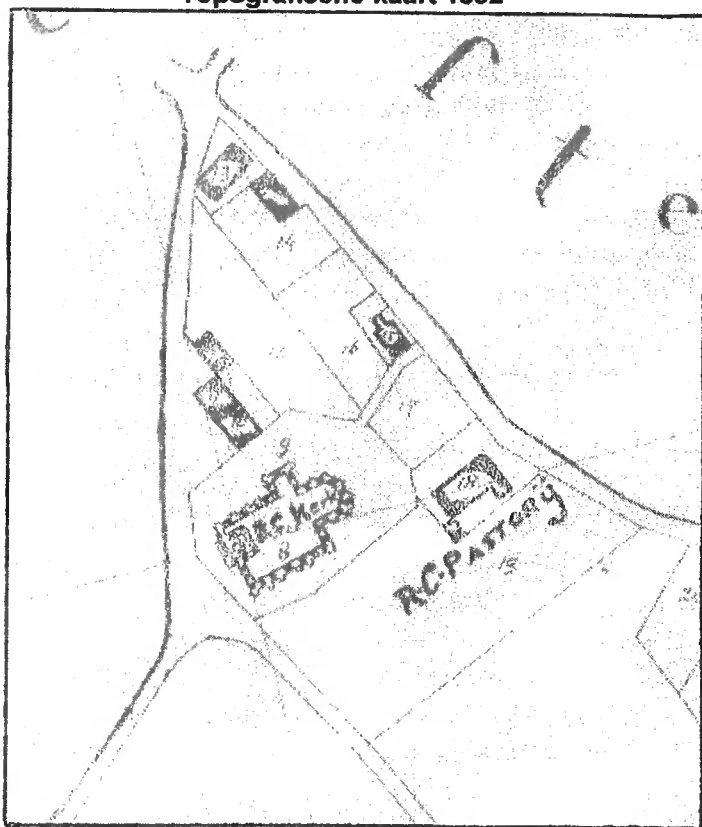
Publicatie met naam en bronvermelding toegestaan

Bron: Scabbinale ordonnantiën gemeente Mierlo (Van Emstede)
Gencalogie, van stamboom tot familiegeschiedenis CBG
Teleac Not CBG
Archief Heemkunde Kring Myerle
Archief archeologische werkgroep H.K.M. Myerle
Gemeente-archief Mierlo
Eer en schande, Gerard Rooijackers
Jan den Bok, A. Spoorenberg
Eindhovens Dagblad, zaterdag 13 april 2002

VAN BROUWERIJ "CAMBRINUS" TOT "SPORTSTUDIO - KINDERDAGVERBLIJF EN LIJSTENMAKERIJ"

Naar aanleiding van reacties en op verzoek van mensen uit de vereniging en daarbuiten (n.a.v het vorige verhaal van bierbrouwerij "De Kroon") een verslag uit de tijd van bierbrouwerij "Cambrinus tot Gymzaal, enz."

Topografische-kaart 1832

De bierbrouwerij is ontstaan in 1877-1878 en heeft gestaan op perceelnr.14 (zie topografische kaart van 1832), gelegen in de "Kerkakkers" op de hoek "Kerkweg" en "Kerkweg".

Nu, in 2002, op de hoek "Baron van Scherpenzeel Heuschweg en Pastoor de Winterstraat"

U vindt het misschien een beetje raar dat er 2x Kerkweg geschreven is, maar vroeger werden zowat alle wegen die richting kerk liepen Kerkweg genoemd. Op de hierbij geplaatste gedeeltelijke topografische kaart van 1832 staan er al 3 op. Te weten: de huidige Pastoor de Winterstraat, de Heer van Scherpenzeelweg en het pad dat liep van de Kasteelweg langs het Weijske richting de kerk. Op perceelnr.13 staat (staat nu nog) de woning van de eigenaar, (nu in 2002 Pastoor de Winterstraat 1 en 3).

Met gegevens van het kadaster, hinderwetvergunningen en een paar foto's bekijken we een stukje geschiedenis van een dikke 100 jaren van de voornoemde 2 percelen (13 en 14).

In 1832 staan beide percelen op naam van **Martinus van Stekelenborg**, winkelier te Mierlo en worden respectievelijk omschreven als:

Huis, schuur en erf, groot; 4 roeden + 96 ellen en
Tuin, groot: 0 Bunder + 6 roeden + 70 ellen.

In 1843 wordt het woonhuis verbouwd.

In 1852 komen beide percelen door boedelscheiding op naam van **Wilhelmus Theodorus van Stekelenborg**, winkelier/landbouwer te Mierlo.

In 1877 is er een vergunning aangevraagd voor een
mouterij met brouwerij, (zie kopie nr. 1, 2,
3 en 4).

Uit kopie nr. 1 blijkt dat Wilhelmus Theodorus
van Stekelenborg gehuwd was met **Johanna
Maria Branten** en tussen 1852 en 1877
overleden is.

In 1877 goedkeuring bouwaanvraag.

In 1878 worden beide percelen verenigd in een perceel en
wordt het perceel nr. 986, groot: 011-66.

In ditzelfde jaar wordt de mouterij met
brouwerij gebouwd.

*Uitgevaardigde van de
Gemeente van
Stekelenborg*

*Van
Gemeente bestuuer
Van Nieuw*

*De ondergeteekende Johanna
Maria Branten weduwe
van Wilhelmus Theodorus
van Stekelenborg van hooft
plaatsverwaarder te Nieuw
Nieuw. Geefst met gesloten
verbaal te kennen, dat hij ver-
meent is, dat overzigt met
overeenkomst van de
aan haar toebehorende percelen
gelegen te Nieuw met
haar woning en aldaar by het
kadastraal bekend in het
E. N. 505 en 14; --*

dat zij onderzocht is. Worden
in de laatste minuut van de
Abt en Heeren Verreel verzocht
Bedenken Maaren de adres
fante onder overlegging,
der noodige, steekten, de
nigheid. Men is M. Myrie
Blaasen te verrachten. Maar
de volang de vergoeding
wel te willen verbeiden
te wijk doordien,
J. M. Branton

Amstel den 20 Jul 1767

Uitgegeven op
 de 1ste dag des Maands van den
 17. 1. 1877

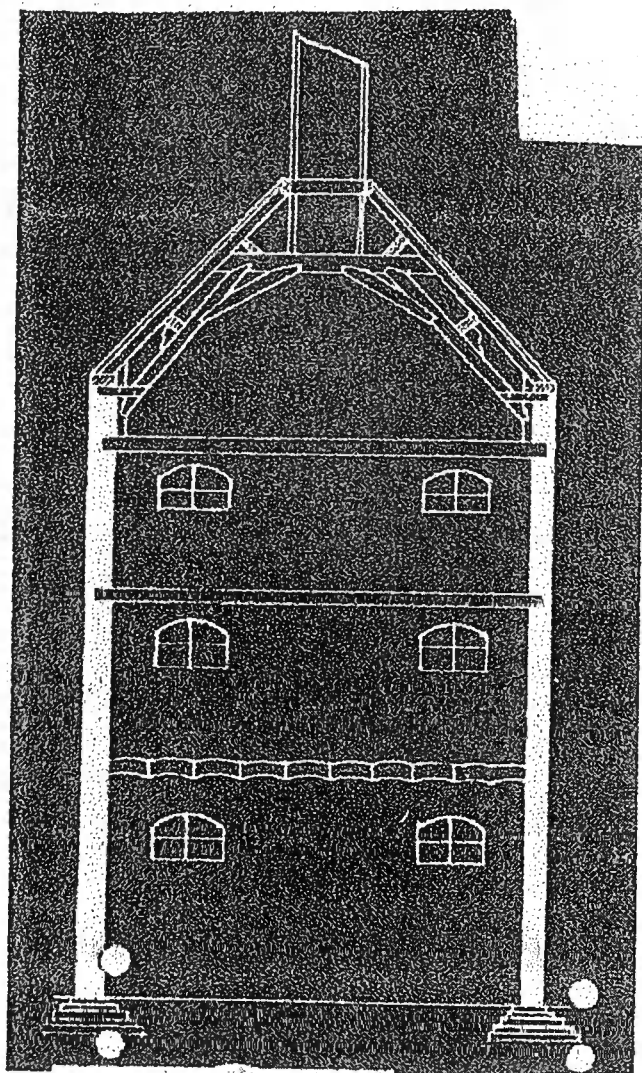
Bevestiging van de
 plaats naga. Voor de
 Maria Beatrix Willem
 van Wilhelms Thronus
 van Stalen berg grond
 eigenaarschap wonen de
 Heilich inder Meesteren
 met bevestiging van de
 opgevoerd, opgevoerd in
 bevestiging van de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)

De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)
 De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)
 De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)
 De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)

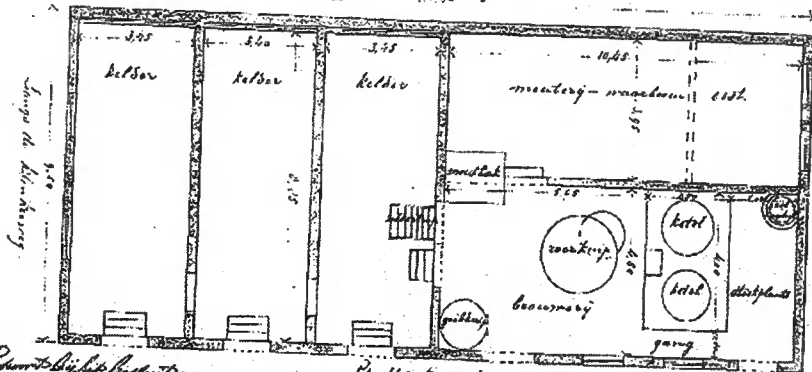
De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)
 De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)

J. H. Dronen

De Meester met bevestiging van de
 opgevoerd volgens de
 17. 1. 1877 (Staat
 17. 1. 1877)

Ontwerp van Bierbrouwerij voor de Heer Prinsen te Antwerpen - te bouwen te Mierlo door J. H. P. van der
 van M. G. van der Meulen te Antwerpen.

Ontwerp van Bierbrouwerij voor de Heer Prinsen te Antwerpen - te bouwen te Mierlo door J. H. P. van der
 van M. G. van der Meulen te Antwerpen.

Platte grond
 Schaal 1:100

Copie Nr. 4

In 1885 is Cornelia Carolina Maria Prinsen verdronken.

daar
réport
t zou
niet
nae
wilde
eene
schen
sburg
reis-
aland
voor
heeft
a het

gen wensch uitdrukken, dat ze ons nog men-
gen genotvollen avond zal verschaffen.

VERLEDEN ZATERDAG. Verleden Zaterdag na den
middag trof den heer Th. Prinsen, bierbrouwer
alhier, een verschrikkelijk ongeluk. Toen zijn
echtgenoot zich oen naar de brouwerij begaf,
liep haar dochtertje Martha, een zenuwelijk kindje
van ruim twee jaar, haar achterna en raakte al
spelende in een waschkuip. Een oogenblik
daarna vond men slechts een lijkje. Verbeeld u
de droefheid van de geachte familie Prinsen.

Enige weken — drie à vier — geleden ver-
dronk op dezelfde wijze een kindje van den heer
Van de Mortel, brouwer te Deurne.

22 October. Heden ochtend heeft
alhier eene moedwillige mishandeling en ver-
wonding plaats gehad door A. G. van H. d. K.
en J. v. d. P. allen arbeiders alhier op 't ge-
huucht 't groote Goor.

De zaak is in handen der Justitie.

LAATSE WEDSTEDEN. Morgen zal de
plechtige installatie plaats hebben van den Edele
Aldtharen heer Burgemeester.

WUCAT, 20 Oct. Gisteren brak er een
onroer uit onder het werk.

In 1887 door successie (erfenis - nalatenschap) komt het
op naam van:

1. **Theodorus Andreas Prinsen**, brouwer,
Mierlo, 1/2 (5/10) deel. Verder de
onderstaande kinderen ieder 1/10 deel.
2. **Wilhelmina Theodora Maria Augusta
Prinsen.** (non)
3. **Arnolda Maria Lucia Prinsen**, (op 14 jarige
leeftijd overleden).

4. **Maria Anna Carolina Prinsen**, (gehuwd met Panken)
5. **Martha Maria Prinsen**, gehuwd met Smits, Cuijk, (steenhouwer)
6. **Anna Maria Sophia Prinsen**. (non)

In 1897 is er een verbouwing en wordt het pand omschreven als:

Huis, schuur, brouwerij en erf, wijk D30 te Mierlo.

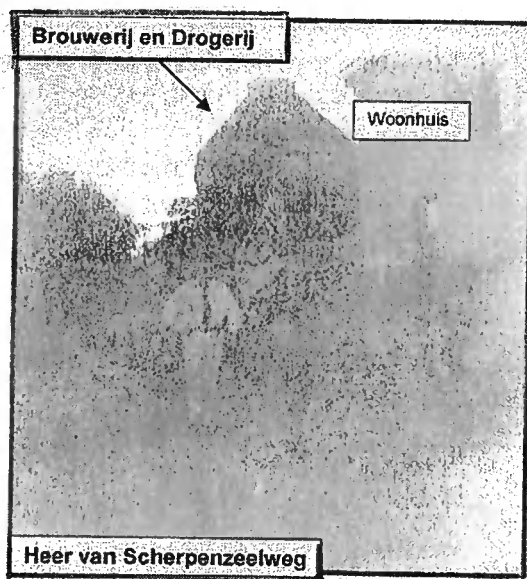
foto binnenplaats brouwerij

Uit foto-archief van familie Prinsen (± 1900).

Geheel links is Martien Prinsen en de 3de van links is Theodorus Prinsen.

Bovenstaande foto is gemaakt op de binnenplaats tussen het woonhuis en het hoog gebouw dat u ziet op de volgende foto.

Uit foto-archief van HeemkundeKring Mierlo

In 1904 komt het op naam van **Theodorus Andreas Prinsen**, brouwer. Deze heeft een stukje grond bijgekocht van Mathijs van Gerwen, herbergier, en wordt het perceelnr. 1132.

Copie Nr.5

„Vrij van zegel, ingevolge Koninklijk besluit van
4 November 1875, No. 21“.

Aan

Heeren Burgemeester en Wethouders

Van

[Handwritten signature]

Geeft met aanschuldiging eerbied te kennen

Weth. Th. A. P. Brouwer
wanende to *[Handwritten signature]*

Dat hij voornemens is op te richten

een openbare vergadering
to *[Handwritten signature]* in Wijk No. *10* kadastraal bekend Sectie *E* No. *1152*

Dat hij daarvoor Uwe vergunning behoeft volgens de Wet van 2 Juni 1875 (Staatsblad No. 95), zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wetten van 19 December 1876 (Staatsblad No. 255), 26 April 1884 (Staatsblad No. 81), 16 April 1886 (Staatsblad No. 64), 4 September 1890 (Staatsblad No. 152), en van 24 Juni 1901 (Staatsblad No. 101).

Dat hij hierbij overlegt eene nauwkeurige inschrijving in *Twil* en eene platte-grundteekening in *Twil* beiden behoorlijk geregistreerd.

„een openbare vergadering van de leden van de Gemeente van de Wijk No. 10“

Dat binnen een kring van 200 meter van de plaats waar de inschrijving zal worden gemaakt, geen gebouwen of locaalen aanwezig zijn, bestemd tot ziekenverpleging, blootstelling van den openbaren credonati of schoten *de Wijk No. 10 van de Gemeente van de Wijk No. 10*

Redenen waarom hij alch tot U mijne Heeren wendt, met verzoek hem de govinagulo vergunning wel te willen verlenen.

[Handwritten signature], den *19* *[Handwritten signature]*
Welk doende ons.

Weth. Th. A. P. Brouwer

Afgekondigd den:

Vergunning verleend den:

(*) In te vullen „triplo“ wanneer de inschrijving behoeft tot de categorieën bedoeld in art. 1 van het Kon. besluit d. 3 December 1890 (No. 215) (verplichtende) anders in te vullen „single“.
(**) Valt de inschrijving onder de wetten der volkstelling van 1890 moet eene verklaring worden overgelegd, ingevolge art. 3 der gewijzigde Wet, en hier vermeld worden.

- In 1917** is een vergunning aangevraagd voor eene groentedrogerij. (zie kopie nr.5).
- In 1918** door een verbouwing wordt het omschreven als:
Huis, schuur, brouwerij, erf en drogerij.
Adres: Wijk D36.
- In 1922** door (boedel)scheiding komt het op naam van **Arnoldus Cornelis Prinsen**, bierbrouwer.
- In 1925** gedeeltelijke sloping en wordt omschreven als:
Huis, brouwerij, drogerij en erf.
- In 1927** verkocht aan **Hendricus van Heugten**, landbouwer, en wonende: Hekelstraat 2, Mierlo.
- In 1928** is er een verbouwing, en wordt het omschreven als: **Huis, brouwerij, drogerij en erf.**
- In 1932** verkocht aan **Martinus Josephus Terken**, bakker, en gehuwd met Dimphna Johanna van Zantvoort.

Nu in 2002 Pastoor de Winterstraat 1 en 3.

- In 1937** (van horen zeggen) **Loek Hermans** huurde het huis en had daar een **speelgoedwinkeltje**.
- In 1939** door gedeeltelijke sloop en verbouwing wordt het omschreven als: **2 huizen, bergplaats en erf**.
- In 1939** door gedeeltelijke verkoop wordt het perceel gesplitst in 2 percelen en wordt perceelnr.1227 en 1228. (**Let op:** niet de 2 huizen worden gesplitst).
- In 1939** **Perceelnr. 1227**
 Dit perceel wordt omschreven als: **2 huizen, 2 stallen, tuin en erf**, groot: 9 Aren + 11 centiaren (0-09-11).
 In eigendom van **Martinus Josephus Terken**, bakker, en gehuwd met **Dimphna Johanna van Zandvoort**.
- In 1956** verkocht aan de R.C.gemeente of Kerk van Mierlo.
- In 1960** door verkoop, sloop en verbouwing, wordt het omschreven als; **2 huizen, gymlokaal en erf**.
- In 1961** worden de 2 huizen verkocht aan **Adrianus Carolus (Karelzn) van den Heuvel**, geb.15-1-1936, elektricien (later autosloper).
- In 1963** zijn de 2 huizen verkocht aan **Franciscus Johannes Maas**, landarbeider te Mierlo.
- In 1982** heeft Fr. Maas huisnr. 3 verkocht aan **Adrianus van Lieshout**, geboren 19-1-1954 en gehuwd met **Gerarda Claassen** geboren 31-3-1958.
 In het kadaster staan alleen maar de eigenaars.
 Wie er allemaal gewoond hebben, daar hebben wij geen onderzoek naar gedaan. Die wij nog kennen of gekend hebben zijn: Nooijen, Bisseling en Daamen.

In 1939 Perceelnr. 1228

Dit perceel wordt omschreven als: Erf. In eigendom van **Andreas Woutherus van Veghel**, koopman, Helmond.

In 1949 verkocht aan art.nr.255/144 = **de R.C.gemeente of Kerk van Mierlo.**

In 1966 is er een bebouwing en wordt omschreven als: **kleuterschool, gymlokaal en erf.**

In 1980 is het overgedragen aan: "**Katholieke Stichting Mierlose Scholen**" te Mierlo.

In 1981 is het overgedragen aan **de Gemeente Mierlo.**

Uit de Mierlose Krant van 14 Maart 1991

**Verkoop pand
Van Scherpenzeel Heuschweg 2**

Voor advertentie zie elders in dit blad.

Verkoop pand Van Scherpenzeel Heuschweg 2

De gemeente wil tot verkoop overgaan van het pand Van Scherpenzeel Heuschweg 2 te Mierlo, kadastraal bekend gemeente Mierlo, sectie F, nummer 4582 ter grootte van 730 m².

Het pand, gymzaal met kleedruimten, heeft een dusdanig beeldbepalend uiterlijk dat gesteld wordt dat het uiterlijk als zodanig behouden dient te blijven, de gebruiksmogelijkheden zijn beperkt tot woon - danwel woon - annex kantoordoeleinden.

Teneinde in aanmerking te kunnen komen voor de koop van onderhavig pand dient aan de volgende voorwaarden voldaan te worden:

- vóór 15 april 1991 dient een officieel schetsplan voor de aanpassing van het pand te worden overlegd;

Vervolg op de volgende blz.

- bij dit pand dient een financiële indicatie (globale begroting) van de aanpassing en een bod op het pand te worden overlegd;

- de definitieve aanwending van het gerenoveerde gebouw moet ten dienste staan aan de Mierlose samenleving. Hierbij kan dus gedacht worden aan woonruimte/kantoor ten behoeve van Mierlose ingezetenen.

De gemeente zal vrij zijn in het bepalen of en aan wie verkocht wordt, waarbij naast de hoogte van het bod ook de kwaliteit van het ingediende aanpassingsplan bepalend zal zijn.

Burgemeester en wethouders van Mierlo,
de burgemeester,
J.P. Berkhout
de secretaris,
C.J.W. Haans.

In 1991 verkocht aan **Josephus Henricus van der Zanden**, geb.31-10-1946, wonende Dalkruid 3, Mierlo.

In 1993 op 1 september staat er in de "Mierlose Krant" dat er een open dag is van de verbouwde gymzaal.

Uit de "Mierlose Krant" van 5 April 2000

LIJSTENMAKERIJ & KUNST

D E V U G E L

opent haar deuren op 9 april 2000

Heer van Scherpenzeelweg 4 Mierlo
Tel.: 0492-661860

Huisnr.4 moet zijn nr.14.

Aansluitend een verslag van de werkgroep Archeologie.
geschreven door Kees van Baaren.

MIERLO 'T PATRONAATSGEBOUW

Op verzoek van de gemeente, met goedkeuring van de ROB, heeft de archeologische werkgroep van Heemkundevereniging Myerle archeologisch onderzoek gedaan in verband met de geplande nieuwbouw op het erf van 't Patronaatsgebouw.

Booronderzoek op 18 augustus 2001 toonde aan: Een gedeeltelijk verstoord esdek van ongeveer 1,20 mtr. dikte dat als tuinbouwgrond gebruikt werd en een muurrest van een **groentendroogschuur** behorende bij de **Brouwerij Cambrinus 1878 - 1932**.

Een proefsleuf, gegraven in de maand september 2001, leverde fragmenten aardewerk, die aantoonen dat de opbouw van het esdek begonnen is in de Late Middeleeuwen (12/13de eeuw). Opgegraven botmateriaal is dierlijk verklaarde Th. de Jong. Een aantal afvalputten uit de 20ste eeuw leverde veel botafval van de slager op en flessen. De flessen waren o.a. een bierfles uit België, een gazeusefles uit Eindhoven en een medicijnfles voor vergif (poisson).

De locatie heeft een hoge archeologische waarde, aangezien het grenst aan het kerkhof van de kerk in Mierlo. Verder werk is gepland begin 2002 na sloop van enige bijgebouwen.

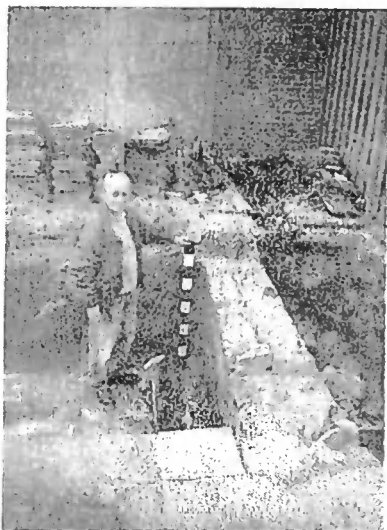
Muur brouwerij Cambrinus

Voor 1917 stond er een gebouw van 3 verdiepingen met een brede schoorsteen op het dak. Achter de brouwerij is er een lage moutkelder bijgebouwd. De tekening van 1917 geeft een plan waarbij er nog een deel zou zijn ten zuiden van de moutkelder.

Gelokaliseerd zijn de dikke moutkeldermuur (West - Oost), de zijmuur die Zuid - Noord loopt en een muur die in het verlengde van de dikke moutkeldermuur als een dunnere muur naar het Oosten loopt.

Het bouwplan van 1917 kan op dit moment niet bevestigd worden door de gevonden muurresten. Gezocht worden foto's, situatietekeningen van de brouwerij en de stichtingsdatum van de eerste gebouwen van de brouwerij.

foto Jan Vossenber

Rechts langs de opgegraven muur ligt een kelder van de brouwerij - drogerij, die verder onder de schutting doorloopt richting de sportstudio.

J.v.d. Vossenber tijdens de opgraving

De naam Cambrinus verwijst naar een legendarische Germaanse vorst, die het bierbrouwen uitgevonden zou hebben. Deze legende is in de Middeleeuwen ontstaan.

Uit foto-archief van Kees van Baaren

Met dit aansluitende verslag tonen we aan dat het ene onderzoek het andere aanvult.

Dat de verschillende werkgroepen (in deze de werkgroep Archeologie en Toponiemen) in onze vereniging goed op elkaar aansluiten.

Kees van Baaren heeft zijn gevraagde foto's en tekeningen en de lezers weten weer iets meer van ons vroegere Mierlo.

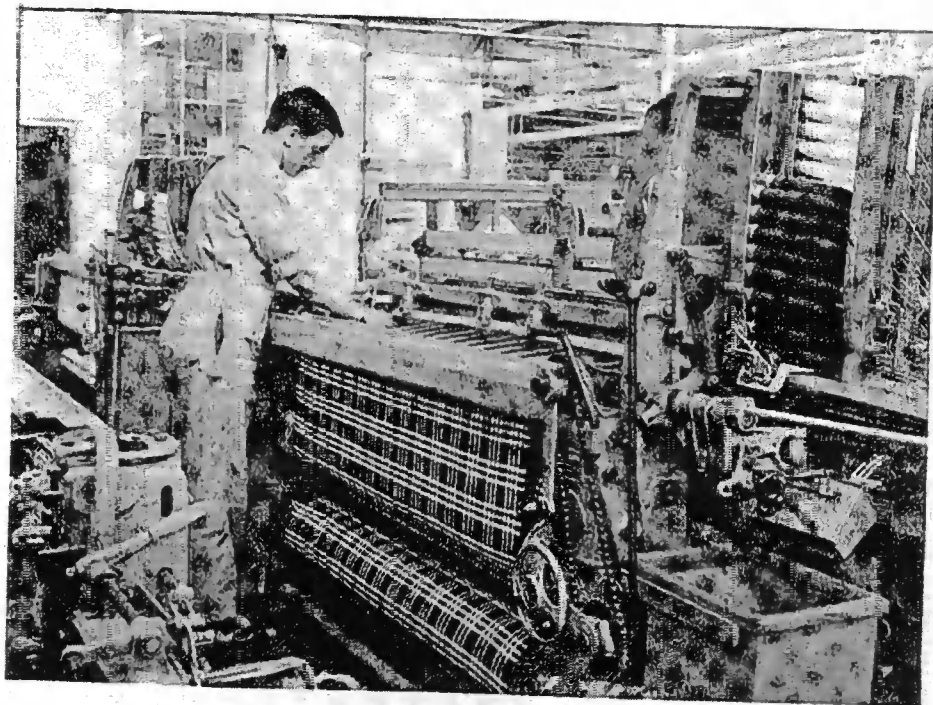
Jan van de Vossenber en Leo Lenssen.

EXCURSIE WEVERIJMUSEUM

Op woensdagavond 16 oktober maakten we met 40 leden en hun introducé(es) een excursie naar het weverijmuseum in Geldrop. Alhoewel het museum eigenlijk geen avondopenstelling kent, werd voor Giel, onze penningmeester en tevens gewaardeerd vrijwilliger bij het museum, een uitzondering gemaakt. Zodoende konden wij als heemkundekring daarvan meeprofiteren. Dat de textielindustrie nog steeds bij velen leeft bleek wel uit de grote opkomst.

We werden ontvangen met koffie en koek. Na een inleidend praatje werd de groep in drieën gesplitst en ging elke groep naar een ander deel van het museum. Onze rondleiding begon in de weverij, waar Piet Lammers, Mierlonaar en oud bedrijfsleider van De Haes Textiel voorheen gevestigd in de Brugstraat (nu het bedrijvenhotel aan de Nijverheidsweg), ons rondleidde. Voor velen van de aanwezigen was het een feest van herkenning. Wie bij De Haes gewerkt had kende natuurlijk vele machinetypen terug. Piet vertelde over de weeftechniek in het algemeen en over de diverse weefgetouwen in het bijzonder. De weeftechniek is bijna even oud als de mens zelf. Al ver voor onze jaartelling kon de mens spinnen en vervolgens, met de gesponnen draad, weven.

Het grondprincipe is natuurlijk altijd blijven bestaan. De techniek daarentegen heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Van handwerk ging het naar mechanische weverij. De ontwikkeling is duidelijk in beeld gebracht.

9. De heer Willy Schampers, Mierlo-Hout

Er staan nog houten weefgetouwen waarmee vroeger de huiswevers hun kost trachtten te verdienen. U kent ze ongetwijfeld van de schilderijen van bijvoorbeeld Van Gogh.

Door de uitvinding van de stoommachine raakte elke nijverheid in een stroomversnelling. Grote weverijen ontstonden, waarin voor de tijd moderne machines veel sneller en beter konden produceren.

De tijd van de industriële revolutie had echter niet alleen voordelen. Piet vertelde over de arbeid van kinderen, jonge meisjes en vrouwen. Zij verdienden veel lagere lonen dan de mannelijke werknemers. Herhaaldelijk kwam in zijn verhaal naar voren dat delen van het weefproces, of de voorbereiding daarvan, door fijnere handen dan de grover werkmansknuisten van de mannen moest worden gedaan. Dit specifieke vrouwenwerk bleek nog lang te hebben bestaan. Het rijgwerk met name was een uitermate belangrijk onderdeel voor het weven en werd meestal geheel door vrouwenhanden gedaan. Ook hier was dat nog lang lager betaald dan het mannenwerk. Piet demonstreerde de diverse getouwen met hun specifieke producten. Gordijnstoffen, recht op en neer, maar ook ingewikkelde patronen in jaquardgetouwen, waar boven het weefgetouw een kaartleesmachine was aangebracht. Door een soort kaart zoals die in een orgel gebruikt worden, werden de kammen en spoelen gedirigeerd. De mooiste damasten tafellakens waren zo te maken. Voor de industriële revolutie was overigens een jaquardgetouw blijkbaar ook bekend. Toen zorgden

jongetjes voor de bediening van de kammen. Zij trokken letterlijk aan de touwtjes.

Daarnaast stonden er machines waar badhanddoeken op geweven werden, theedoeken en veloursstoffen. Ook de werking van bandweefmachine werd gedemonstreerd. Bandweven wijkt toch behoorlijk af van het weven zoals wij dat kenden. Maar daarom niet minder interessant.

Toen we het weverijgedeelte hadden gezien werden we, na wederom koffie te hebben gedronken, in een ander deel van het museum rondgeleid.

Daar draaide het grote waterrad dat in de 19de eeuw nog voor aandrijving van de wolwasserij van de oorspronkelijke fabriek diende. Het rad draait in de Kleine Dommel. In de Sluisstraat kun je zien hoe er een aftakking van de Kleine Dommel is gegraven, welke door de fabriek werd geleid.

Water vervulde door de eeuwen heen een belangrijke functie in de textielindustrie. Het zorgde voor aandrijvingkracht en water voor wassen van textiel. Ik denk ook nog wel voor afvoer van afvalwater. Door de komst van de stoommachines en doordat er soms niet voldoende waterkracht was, ging het gebruik van het waterrad achteruit. De molen in het museum werd in 1917 stilgezet. Het was blijkbaar voordeliger om op stoom of stroom te werken. Na enkele jaren stortte de molen in. In 1999 werd het rad aan de hand van de originele tekeningen opnieuw gebouwd. Thans draait het

rad weer. Een van de twee laatste inbandige watermolens van Nederland!

Na dat we het waterrad hadden bewonderd en zijn historie gehoord, gingen we naar de afdeling waar het garen wordt gesponnen. Alhoewel, voordat er aan spinnen toegekomen werd moest vooral wol nog een groot aantal andere bewerkingen ondergaan. Zo moest de wol worden gekaard. Dit is kammen met oorspronkelijk de uitgebloeide vruchten van de wilde kaardenbol. Allerlei machines werden ons gedemonstreerd. Van de grote spinmachines werd verteld dat wederom vrouwen deze moesten bedienen. Zij hadden daar een grotere handigheid in en zij waren eenvoudig veel goedkoper. Vroeger waren de omstandigheden vaak erbarmelijk in de industrie. Wie ooit de film "Daens" heeft gezien, kan zich de verhalen van de gidsen levendig voorstellen. Hard werk, lange werkdagen, veel lawaai, stof en onderbetaling was het deel van het werkvolk. De ondernemers voeren er wél bij.

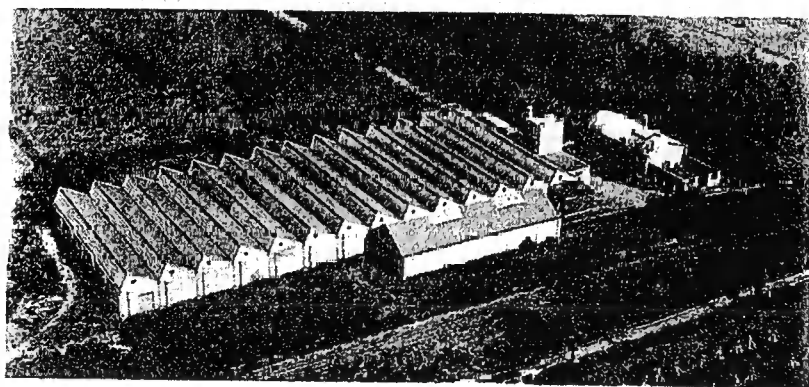
Al met al werd het een mooie avond waar we veel van hebben opgestoken en waar een deel van de bezoekers veel plezier heeft beleefd aan het terugzien van oude bekende machines en werkzaamheden.

Het weverijmuseum is te vinden in Geldrop aan de Molenstraat (tussen de Langstraat en de Sluisstraat). Het is gevestigd in de oude textielfabriek van Van den Heuvel. Het museum wil de herinnering aan de textielindustrie levendig houden. Een industrie die vele jaren in onze regio voor werkgelegenheid zorgde.

De openingstijden van het museum zijn: Ieder zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur en in de zomervakantie (laatste 2 weken van juli en de eerste 2 weken van augustus), van dinsdag tot en met zaterdag van 13.00 t.e.m. 17.00 uur. Er is een ruime parkeerplaats langs de Dommel.

Een aanrader voor ieder die er nog niet is geweest.

Frans Daamen

Panden van de Haes textielfabrieken te Mierlo ongeveer 1920

FIETSTOCHT VAN 22 SEPTEMBER 2002

Samenkomst bij de Mierlose standaard/standerd-molen waar meteen ons rondje Mierlo begon. Wij kregen weer de nodige informatie van Rinie over ons aller molen. Omstreeks 1640 werd hij gebouwd door de adellijke heren van Mierlo op het Hei-eind, later ook wel Molenheide genoemd. De molen fungeerde als korenmolen. Het unieke van deze molen is de half opengewerkte basis. Door de eeuwen heen werd de molen vele malen verpacht aan diverse molenaars-families, maar in 1853 werd de familie Branten - door koop - eigenaar van deze molen. In 1858 werd hij afgebroken door zoon Arnoldus Branten, om in 1860 vervoerd te worden naar de Dorpsstraat en aldaar te worden opgebouwd. In 1939 was de molen vervallen tot een ruïne. Na een grondige restauratie werd op 4 oktober 1941 de molen weer in gebruik genomen. Er vonden nog restauraties plaats in 1956 en 1970. In 1992 werd hij ook een twintigtal meters verplaatst. Helaas wordt de molen op korte termijn bedreigd door bebouwing op het Molenplein, waardoor dit markant plekje in Mierlo voor een groot deel aan het zicht onttrokken zal worden.

Bij het oude raadhuis (onze vaste stek) stonden wij ook nog even stil voor wat wetenswaardigheden: het werd gebouwd in 1805, verbouwd in 1920 en het werd raadhuis, gevangenis en een onderkomen voor de brandweer. Na een grondige opknapbeurt in 1973 werd het raadhuis gemeentemuseum en atelier voor de plaatselijke kunstschilder Hein van den Boomen. Thans

doet het nog dienst als onderkomen van heemkunde kring Myerle, de VVV en er is een trouwzaal ingericht die regelmatig wordt gebruikt.

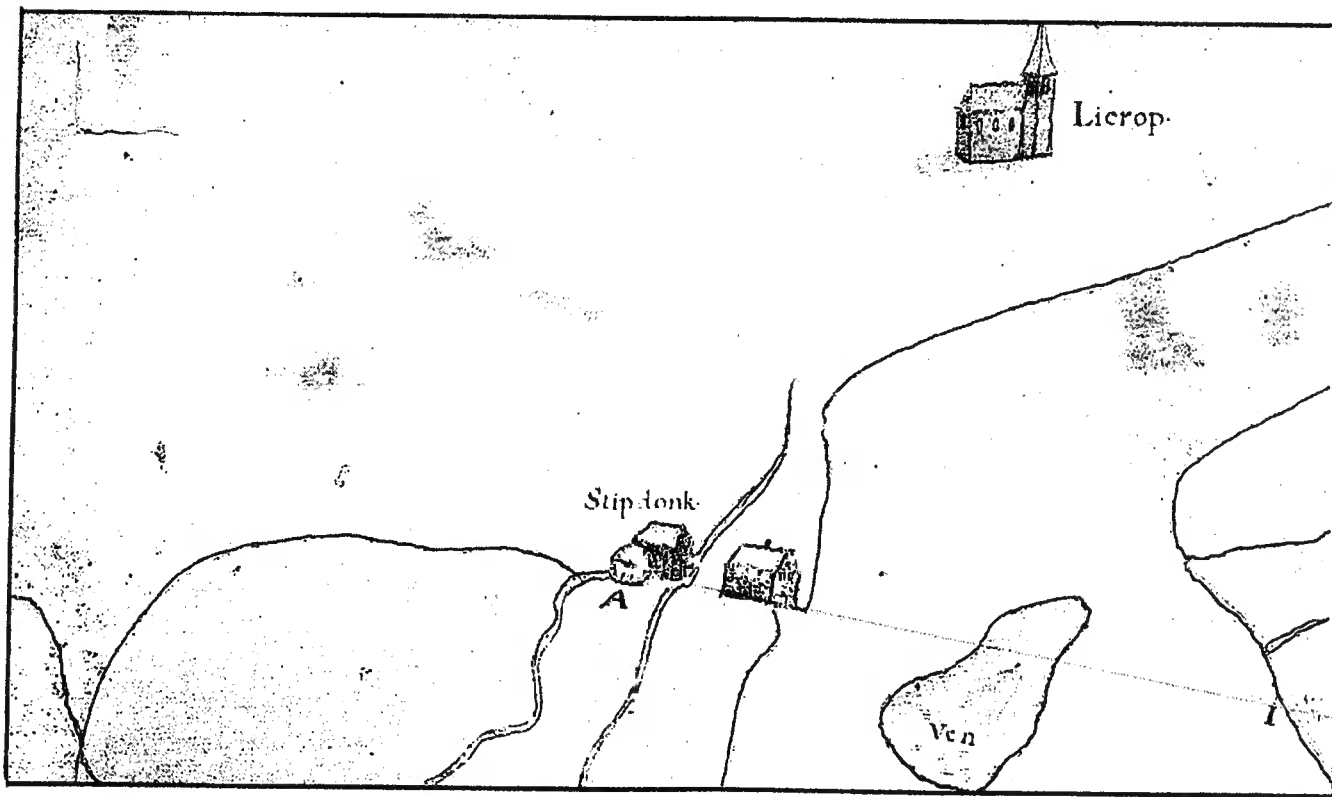
Via Karelstein gingen wij over “de grote weg” naar het Oudven waar wij stopten bij boerderij Sengers (waar nu tandarts Prinsen woont). Het is een fraaie langgevel-boerderij uit het einde van de 19de eeuw met verfijnd metselwerk. Boven de voordeur zit een mooie “levensboom” van gietijzer die het onvergankelijke leven symboliseert. Een honderdtal jaren geleden richtte boer Sengers, secretaris van de gemeente Mierlo, de Boerenleenbank op. Hij hield “kantoor” aan een bureautje in de “goei kamer”.

Onze tocht ging verder langs het kanaal tot aan “de nieuwe brug”, het punt waar op 14 december 1899 zeven vooraanstaande boeren een akte van oprichting ondertekenden voor “ene coöperatieve mestfabriek”. Er was een oprichtingskapitaal van f 840,-- nodig. Het was erg belangrijk dat de mest kon worden “opgeborgen”. Dat deed men in vierkant gemetselde vergaarbakken. Per schip werd er mest vanuit Eindhoven en verre omgeving aangevoerd en verzameld. De aangesloten leden hadden zich verplicht om alle overtollige mest te leveren en bij een eventueel tekort ook te kopen. De coöperatieve mestfabriek kocht en verkocht. Er waren drie soorten mest: dik – onderin -, dun - in het bovenste gedeelte - en normaal. Wilde men normale mest dan moest een van de medewerkers met blote voeten en gekleed in een korte broek (een strontboks dus) het zaakje oproeren. Door de opkomst

van de kunstmesten is de Eerste Mierlose Mestfabriek – ook wel “kolonje”-fabriek genoemd – ten onder gegaan. Na dit “strontverhaal” had Annie Berkers op dezelfde plaats een heel andere geschiedenis te vertellen en wel over het Eindhovens Kanaal.

Al in de Franse tijd werd begonnen met het maken van goede verbindingswegen en de aanleg van kanalen, o.a. het Schelde-Rijnkanaal. Koning Willem de Eerste liet in 1822 een begin maken met de aanleg van een kanaal van Maastricht via o.a. Helmond en Veghel naar Den Bosch, de Zuid-Willemsvaart, geopend in 1826. Dit kanaal heeft grote invloed gehad op de economische ontwikkeling van oostelijk Noord-Brabant. Omdat vervoer over land zeer slecht was wilde de gemeente Eindhoven graag een aansluiting op de Zuid-Willems-vaart. De overheid besliste dat de aanleg te duur was, dus werd het plan verworpen. Daarop besloot het gemeentebestuur van Eindhoven zelf maar een kanaal te graven. Er was een grote werkloosheid en alleen werklozen mochten er aan meewerken (met de hand graven) en dat heeft de kosten flink gedrukt. In het najaar van 1845 werd begonnen met de werkzaamheden en op 28 oktober 1846 werd het 13 kilometer lange kanaal reeds geopend. Ondanks dat er maar 3 kilometer op Eindhovens grond-gebied ligt is de gemeente Eindhoven eigenaresse van dit kanaal.

De rit ging verder naar Stipdonk, de plaats waar de heksenproeven plaatsvonden. In 1594 stond Mierlo nationaal en internationaal in de belangstelling vanwege de zeer wrede heksenprocessen. De Heer van Mierlo, Erasmus van Grevenbroeck, moest in die tijd 7 vrouwen

De watermolen en het molenhuis op Stipdonk op een 18^e-eeuwse kaart van Micrlo.

berechten, die van hekserij werden beschuldigd. De richtlijn waaraan Van Grevenbroeck zich moest houden was: de vrouwen moesten een eerlijke kans van berechting krijgen. Wij weten ondertussen dat daar weinig van terecht is gekomen en dat deze heksen op vernederende en mensonwaardige wijze werden “ondervraagd”. Nadat zij uiteindelijk “vrijwillig” bekenden vonden zij toch nog de dood op de brandstapel. Wie het programma “De Wandeling” van René Bastiaense op Omroep Brabant TV volgt, heeft in een uitzending van oktober de plaats van de heksenprocessen kunnen zien en kunnen horen hoe dit alles precies in zijn werk ging.

Het was een lange en interessante fietstocht die via het Mariakapelleke eindigde in de Marktstraat, waar wij door het lawaai van langsrazende auto's niet zoveel konden verstaan van de uitleg over de brand in 1921. En toen het op de koop toe flink begon te regenen moesten wij “van erremoei” gaan schuilen in “t Tapperijke” waar wij - onder het genot van een kopje koffie en een gezellig praatje - afscheid namen van elkaar.

Riet Glaudemans-Verbruggen

Zo zag de watermolen van Stipdonk er in de 19e eeuw uit.

EXCURSIE LEUVEN

Op zaterdag 15 juni togen we met een bus vol leden en introducés op onze jaarlijkse excursie.

Dit jaar was de keuze gevallen op de stad Leuven in België. Leuven, de vroegere hoofdstad van het hertogdom Brabant.

Dat dit een perfecte keuze was zou spoedig blijken. De bus van Toon Bergerhof bracht ons snel en veilig tot in het centrum van de stad. De eerste afspraak was om koffie te drinken in het café Lyrique. Dit café is gelegen aan de Grote Markt, hartje stad dus. Het is een eeuwenoud pand, en we gingen dus meteen enkele eeuwen terug in de tijd. Na een heerlijke kop koffie met daarbij een stuk vlaai, wachtten twee stadsgidsen op ons om samen de stad te gaan verkennen. De groep werd daarbij opgesplitst in twee groepen van ± 25 personen elk. Onze gids vertelde over het ontstaan van Leuven, ergens omstreeks de 10de eeuw. De oorsprong is gelegen in de bouw van een versterking op een eiland in de Dijle. Dit eiland was niet meer zichtbaar wegens kanalisering en overkluizing van die rivier. De versterking op het eiland groeide door een expansie-politiek van adellijke bewoners uit tot een centrum van politieke en economische macht. Dit vormde zo de basis van ons latere hertogdom Brabant. In de late Middeleeuwen werden kerken, klooster en abdijen gebouwd. Tevens kreeg de stad haar eerste ringmuur. Stad en streek waren welvarend geworden door de lakenhandel. Leuvense kooplui kochten Engelse wol in en vervaardigden daar

prima laken van. Dat product werd in bijna heel Europa aan de man gebracht. Door de afhankelijkheid van de Engelse wolverwerkers en de regelmatige oorlogen was echter de welvaart van korte duur.

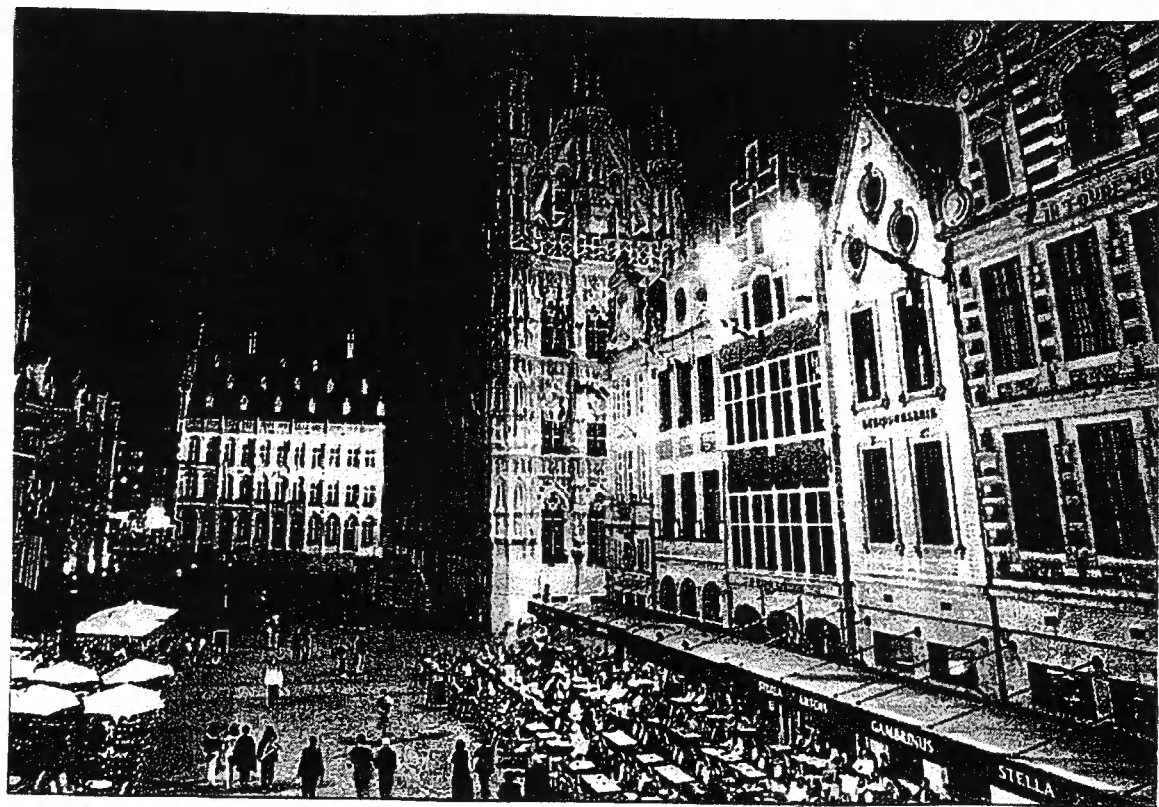
De stad geraakte in verval. Door de bloei echter waren er religieuze orden in de stad gekomen, maar ook godsdienstige en liefdadige instellingen. In die tijd, eind 13de eeuw, ontstonden ook de begijnhoven waarvan Leuven er nog twee kent. Daar komen we later nog. De gids vertelt ons verder over het verval, maar ook weer de opkomst van de stad, vooral door de vestiging van de universiteit. De aanwezigheid van die universiteit is door de hele stad heen te zien. Overal studenten/studentes en de nodige studentencafeetjes en restaurantjes. Nadat wij de verdere geschiedenis van plagen en oorlogen hadden gehoord, togen we op weg voor een stadswandeling.

Er zijn diverse bouwstijlen in Leuven te onderscheiden. Naast veel gotische gebouwen zijn er ook nog gebouwen in Romaanse, renaissance, classicistische en barokke stijl. Ook zien we nog huizen van de Art Nouveau periode. Prachtige gebouwen waarvan de gids allerlei wetenswaardigheden kent. Op een groot aantal panden is een gedenksteen ingemetseld met een afbeelding van vlammen en het jaartal 1921. Dit blijken panden te zijn welke, in 1914 bij de intocht van de Duitse legers in de stad, in brand zijn gestoken. De panden zijn later (1921) herbouwd. Vele burgers van de stad zijn in de begintagen van de 1ste wereldoorlog gedood door de bezetters.

Al dwalend door de stad komen we bij het Groot Begijnhof. Het hof is begin 13de eeuw gesticht buiten de toenmalige stadsmuren. In het begijnhof woonden religieuze vrouwen die in een gemeenschap leefden, maar géén eeuwige geloften aflegden. Zij behielden hun eigen goederen en moesten zelf in hun onderhoud voorzien. Het gehele complex is prachtig gerestaureerd en biedt nu huisvesting aan studenten, professoren en personeel van de universiteit. Je waant je volledig terug in de 16de eeuw, toen de oude houten en lemen huizen werden vervangen door de stenen, welke er nu nog staan. Na de rondwandeling door de stad gingen we terug naar de Grote Markt waar ieder gelegenheid kreeg om naar eigen behoefte te lunchen. Het weer was mooi geworden, dus wij zoeken een terras op. Om half twee stond de gids weer klaar om ons de rest van de stad te laten zien. Wij begonnen met het stadhuis dat ook op de Grote Markt staat.

De bouw van het stadhuis werd begonnen in 1439. Het kreeg een laatgotisch uiterlijk. Aan het gebouw van drie verdiepingen, zijn tussen de vensters nissen aangebracht, waarbij de sokkels van de nissen beeldhouwde voorstellingen uit de bijbel vormen. Steeds wordt het motief zonde/straf herhaald.

In de nissen zelf staan beelden van personen uit de Bourgondische periode en verder kunstenaars, geleerden en bekende figuren uit het Leuvense verleden. De gids maakt ons nog opmerkzaam op een beeld dat wij daar helemaal niet zouden verwachten, namelijk dat van

Napoleon. Onze gids kent alle figuren en heeft over velen nog interessante verhalen of aardige anekdotes.

Ondanks dat de beelden perfect bij het gebouw passen blijken ze toch pas na 1850 te zijn aangebracht. Vandaar ook Napoleon natuurlijk.

Na het stadhuis draaien we ons om en kijken naar de grote Sint Pieterskerk. Opvallend aan de voorzijde de half afgebouwde torens. De bedoeling bij de bouw, die in 1452 begon, was om een toren te bouwen van 170 meter. Echter bleek de ondergrond daarvoor niet stabiel genoeg en moest het plan worden opgegeven op een hoogte van 50 meter. In de kerk bevindt zich nog de schatkamer van de Sint-Pieter. Daar hangen nog de originele schilderijen van de Vlaamse primitief Dirk Bouts. Na een rondgang door de kerk met al zijn kunstschaten, loopt de middag toch naar het borreluurtje toe. Aangezien Leuven naast Stella Artois nog een huisbrouwerij heeft, moesten we daar maar eens naartoe. Een van onze leden had de vereniging een donatie gedaan welke in huisbrouwerij Domus maar vloeibaar gemaakt moest worden. Zo toog het gehele gezelschap naar de brouwerij annex café, gehuisvest in een oud pand met een prachtige binnenplaats waar het heel goed toeven was. Ook de diverse bieren welke men brouwt en meteen tapt, zijn uitstekend. Met dank aan de gulle gever.

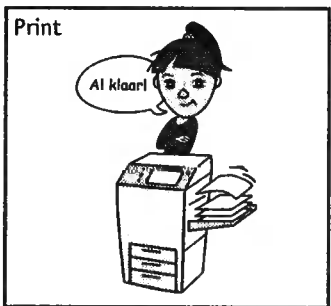
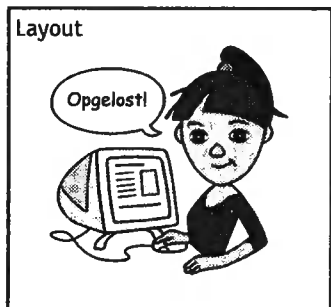
Zo tegen vijven moesten we helaas alweer afscheid nemen van een prachtige stad. De bus van Toon haalde ons weer op midden in de stad, zodat we niet ver hoefden te lopen.

Na een aangename reis waren we omstreeks zes uur terug in Mierlo. Het was een prachtige dag geweest en we hebben een prachtige stad leren kennen. Zeker de moeite van een herhaald bezoek waard.

Frans Daamen

DTP-Studio • Printservice • Kopieerwinkel • Faxservice

- Ontwerp & layout
- Groot-volume kopieer-/printwerk
- Kleur- & zwart-wit
- Handling/afwerking
- Gratis haal-/brengservice

Openingstijden: ma t/m vr 09.00-18.00 uur
zaterdag 09.00-17.00 uur

Hoogstraat 152

5615 PV Eindhoven

Tel. : (040) 252 18 99

Fax : (040) 252 26 85

ISDN : (040) 293 22 22

E-mail : info@koppiekoppie.com

Web : www.koppiekoppie.com

